SIMONA

POPESCU

„Xilofonul şi alte

poeme"

Izbitoare în *Xilofonul* Simonei Popescu (Editura *Litera)* este arhitectura; atît a fiecărui text în parte, cît şi a volumului în întregul lui. N-am citit de mult timp o carte de debut mai atent construită, care să denote, pe lîngă talent (şi al Simonei Popescu este incontestabil), o mai mare voinţă de ordine. De la Poe şi Baudelaire ştim că luciditatea merge foarte bine împreună cu inspiraţia. O bună parte din lirica modernă stă sub semnul acesta. La Simona Popescu este cît se poate de evident antiromantismul. Nu e nimic bolborositor ori confuz în poezia ei. Desenul versurilor e clar. Imaginaţia nu aruncă umbră. Pe scurt: o lirică în regim de transparenţă.

Volumul e compus din trei secţiuni diferite, dar între care există comunicaţie (de motive şi de stil). Cea dinţii se intitulează *Scene din oraşul cu străzi înguste* şi ar putea fi considerată ca un fel de prim strat al poeziei Simonei Popescu. Recunosc aici cîteva din trăsăturile textelor ei de acum cîţiva ani, pe care mi le-a dat să le citesc ori le-am ascultat în Cenaclul de Luni. (în paranteză fie zis, Simona Popescu a citit prima oară în Cenaclu - şi, apoi, parcă, încă o dată - într-o seară pe care cu toţii ne-o aducem aminte. Venise de la Braşov, unde era elevă la liceu, împreună cu trei colegi ai ei, „pilotaţi" de Alexandru Muşina. Impresia pe care au produs-o cenacliştilor aceşti copii minune de 16-l7 ani a fost foarte puternică. N-am uitat nici extrema grijă cu care lunediştii, cu zece ani mai maturi, i-au discutat atunci. Era de altfel una din primele ocazii în care generaţia 80 stătea faţă în faţă cu generaţia 90. Muşina, devenit profesor, descoperea, iată, talente. Cenaclul de Luni, desfinţîndu-se curînd după aceea, Simona Popescu Caius Dobrescu şi ceilalţi nouăzecişti şi-au făcut în fapt ucenicia, în anii următori, sub mîna lui Mircea Martin, la Cenaclul Universitas). între aceste trăsături cea mai remarcabilă era naivitatea voită, infantilizarea. Scenele păstrează această înclinaţie, afectînd de pildă maniera de compoziţie şcolară, de abecedar liric. Lecţia de engleză ne face să ne gîndim atît la Muşina (cu lecţiile lui de fanceză), cît şi la lonesco, prin utilizarea stereotipiei de limbaj cu efecte quasi absurde: *„ Casă tu eşti o casă / - casă (aceasta este o casă era are culoarea albă | ce este asta?) / pe mine mă cheamă Mike / (ochi gură nas ureche cap trunchi membre / superioare, inferioare) / pe mine mă cheamă Mike / e Mike | Ce mai faci citi ani ai tu | îţi dau ochii mei dă-mi ochii tăi | dă-mi clanţa ta nu gura mea etc".* Infantilismul este vizibil în

mecanica propoziţiilor simple de extemporal poetic: *„eu trăiesc într-un oraş mare / eu trăiesc într-un oraş mic | casa mea e mare / casa mea e mică / citi ani ai tu? / cum te cheamă?".* ***Vacanţa de iarnă*** descrie un orăşel al copiilor, care e o lume în miniatură. E o încercare de a privi copilăria prin ochii copilului, viziune coroborată însă cu aprecieri ale adultului.

Ciclul al doilea, titular, este în fond un amplu poem, un fel de sinteză a problematicii şi a limbajelor din ***Scene.*** Tema imediat aparentă este tot copilăria (şi adolescenţa). Amintiri din copilărie, aşadar. Tema ascunsă este însă criza de identitate, o dată cu creşterea, în frumoasa şi concisa prezentare de pe coperta a doua a cărţii, Livius Ciocîrlie notează şi el că Simona Popescu „scrie o poezie de criză". Un vers emblematic (şi vag barbian) pentru identitatea aceasta dificilă este următorul: „miez viu în nesfirşite învelişuri". Dar să înfăţişez mai amănunţit poemul ***Xilofonul.*** Titlul nu e întîmplător. Instrumentul cu pricina este acela de percuţie ştiut copiilor, care scoate sunete simple şi monotone. El sugerează natura poeziei pe care Simona Popescu o propune şi care nu constă în ample dezvoltări tematice, precum o parte a liricii de dinaintea ei, ci exploatarea la maximum a repetiţiei cîtorva, puţine, motive. Muzica pe xilofon e simplă şi naivă. Poemul debutează cu un album de poze amuzant şi sentimental: *„dodoloaţă speriată şi chelă / a lăsat-o mama pe burtă şi / mi-au făcut poze amintiri / de cînd nu-mi mai amintesc nimic".* Vine la rînd un caleidoscop de imagini şi senzaţii legate de adolescenţă, cu enumerări şi „simplicităţi" de expresie bacoviene: *„Lună gălbuie printre negrele crengi vînt /stîrnit frunzuliţe albăstrui umflînd perdeaua / aer roşu portocaliu galben verde albastru / cap trunchi membre orificii mucoase / prietenii mei dansează cu zel / goluri şi plinuri / vase de sticlă găurite / chipurile lor măşti / de ghips si de sfoară vopsite mereu în alte lumini | embrioane pulsînd în învelişul de muzici / aer colorat aer sonor aerul cald din plămîni şi din piele / • aer care bucură care cheamă mişcarea / (învîrtind o fată firavă în jurul meu) / (învîrtindu-mă în jurul acestui băiat pirpiriu) / (rotocoale moi în jurul acestei fete prostule) / am o rochie de femeie de 30 de ani) | (palmele i-au transpirat) / (e tîrziu şi mama o să mă certe) / (hai să te învăţ să fumezi) | (se face că nici nu mă vede) ".*

Tehnica bazată pe repetiţie este evidentă şi în jocul de măşti din partea a treia a poemului. Este o mască „cu iepuraşi" şi o mască de bătrînă „cu nas mare, acră şi rea"-. Un fel de conştientizare a nonidentităţii aflăm în partea a patra: *„ Drace dar eu sînt ce nu mai sînt / Şi ce nu sînt încă | eu sînt un animal în schimbare / locuri pe care le-am cunoscut şi le voi cunoaşte / încă şi încă oameni".*

Urmează o rugăciune a incertitudinii şi o sumă de întrebări dramatice. Discursivitatea este parţial înlocuită apoi de o manieră simili-epică, în care elementul prozaic (abia marcat de autoironie) pare acela din Geo Dumitrescu (şi nu doar prin prezenţa bicicletei şi a cîinelui): *„Acum cinşpe ani am vrut să am o bicicletă / (dau din pedale înaintez ca să mă întorc obosit) / şi mi-am zdrelit genunchii rău / am căzut îngrozitor In faţa oamenilor ca o bleaga / au ris şi nu mi-a fost bine (ca o balegă) / un băiat m-a sărutat şi a vorbit cu alţi băieţi despre asta / mi-a fost ciudă foarte / am avut un căţel l-a călcat maşina / cit am pllns după el / am primit o brînduşă de la un băiat iubit / care s-a ofilit / eu n-am putut să fac nimic / lucrurile care mi-au plăcut mi s-au părut / mai tîrziu urîte".*

Alt joc de măşti, mai complex, găsim în partea a opta, subliniind ideea crizei de identitate, în fine, înaintea catrenului care încheie poemul, revine tema albumului cu poze, combinată însă cu aceea a xilofonului, ca o supratemă muzical-ideatică a poemului însuşi, din perspectiva autopersiflantă, nu străină de un sentiment al zădărniciei: *„ Ce cîntec am făcut lovind xilofonul / cu ciocănelele de lemn / dar nu e nimeni în jur să audă / nu e nimeni cu mine să rida / mamă ce vuiet ce bubuitură / cu ciocănelele de lemn in creştetul capului".*

Există deja indicată în finalul ***Xilofonului*** atmosfera din ***Plicty,*** poemul, la fel de extins, care alcătuieşte cea de pe urmă secţiune a cărţii. „Plicty" este un cuvînt inventat de Simona Popescu pentru „spleen". Motto-ul este din curioasa proză a lui Gide ***Paludes,*** consacrată sterilităţii absolute. Descoperim, şi de data aceasta, versurile emblematice: ,, *Ce mare e lumea / ce plictis aici...".* Poemul e o radiografie ingenioasă a stării de spleen care-i stăpîneşte de o sută de ani pe mulţi dintre poeţii moderni. E nevroza lor.- Marea plictiseală nu cruţă nimic: nici prieteniile, nici după-amiezele de vară la ţară, nici orele de şcoală. Spleenul indică un gol existenţial. După tema lipsei de identitate, iat-o pe aceea a lipsei de consistenţă: una definea adolescenţa, cea de a doua defineşte maturitatea. Ieşirea din criza de creştere înseamnă intrarea în regatul plictisului. Aceasta fiind atitudinea lirică fundamentală, poemul are o construcţie originală şi eclectică. Mai întîi, versurile propriu-zise; ele sînt de o derutantă varietate; ludic-infantile, absurd-folclorice, elocvente, enumerative, dialogate, evocatoare. Inconsistenţa ontologică atrage o inconsistenţă a limbajului despre fiinţă. El nu mai poate fi coerent şi omogen. Se sfarîmă şi se copilăreşte. Regresează spre starea amorfa care-i permite să fie invadat de limbaje străine. Nu mai e nou sau personal, ci atavic, lipsit de memorie: *„Ce linişte-i acum în jurul meu / nici un prieten /*

nici un animal / nici măcar o muscă / întins pe covor trupul stă degeaba | Transpiră respiră / respiră / toate elementele care ne compun | la ce bun Dacă nu pot face nimic pentru noi / să menţină o sănătate bolnavă / alcătuiri amorfe apatice | aer vechi In plămlni / limba de plumb / chip pe care nu ţi-l aminteşti / nu-ţi aminteşti cum arătai ieri / dar - atît de precis - acu' zece ani / cu ce putere respingem ? | (vreau o oglindă) / mintea plină / de cuvinte străvechi de cuvintele altora | de ordinea altora / Sînt şi singuratic / ar trebui să muncim | să obosim | să facem ceva ".

Poemul e, apoi, o antologie sui generis a literaturii plictisului (Puşkin, J. Green, Baudelaire, Bacovia etc.). Se fac referiri la specialişti în materie, ca Flaubert şi Stendhal. în fine, poeta adaugă cîteva texte pe aceeaşi temă, culese de la „Cristina. 20 ani, studentă", ori de la alţi amatori, dispuşi în ordinea crescătoare a vîrstei, pînă la „Ica, 84 ani", ori extrase ***Din carnetele studentului S.*** (cel mai sesizant fiind acesta: „Plictisss: cuvînt ssscîrţîitorrr"). Compoziţia eteroclită corespunde perfect senzaţiei de alunecare a fiinţei umane în plictis ca într-o mlaştină. Poemul este foarte original şi va rămîne o piesă importantă la dosarul formelor noi de literatură pe care ni le propun tinerii scriitori.

(România literară, nr. 15, 1990)